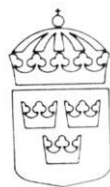

Motion till riksdagen

1985/86:L212

Lars Werner m. fl. (vpk)

De homosexuellas situation

Mot.
1985/86
L212–221

De i samhället dominerande attityderna till mänsklig sexualitet har alltid nära samband med den allmänna politiska och sociala situationen. Skeden med auktoritära förhållanden och tendenser (i första hand högerreaktionära, men också sådana av "stalinistisk" typ) har haft sina paralleller i en snäv, fördömande sexualsyn och en därmed förknippad dubbelmoral. Mer demokratiska och socialradikala skeden har däremot vanligen innefattat en mer vetenskaplig och öppen hållning. Man har därvid sett samhällets sexualpolitik inte – såsom tidigare – som ett medel för social kontroll utan som ett stöd till ökad förståelse för sexualitetens utvecklande och skapande roll i det mänskliga livet.

Det nämnda mönstret speglas tydligt, när det gäller synen på homosexualitet och homosexuella i det svenska samhället. Avkriminaliseringen av homosexuellt umgänge mellan vuxna 1944 var en produkt av den allmänt socialreformatoriska tendens som kulminerade med den europeiska fascismens nederlag. Hysterin och hetsen mot homosexuella, som bröt fram under 1950-talet, var en del av en bred social reaktion, som riktade sig också mot andra grupper. Ett därefter följande skede har haft relativt progressiv karaktär och har bl. a. bevittnat en växande aktivitet och organisering av homosexuella. Resultaten visade sig i form av vissa rättsliga reformer och en öppnare diskussion av homosexuellas liv och villkor. Den nu avslutade statliga utredningen rörande homosexuella och samhället tillsattes och arbetade medan detta klimat alltjämt var för handen.

En vändning har nu varit på väg sedan någon tid och har slagit igenom på flera andra samhällsområden. De ekonomiska och sociala kristendenserna har gett ny näring åt restaurativa och konservativa uppfattningar. I öppenhetens och rationalismens ställe träder nu tendenser till rädsla för det skenbart främmande, flykt in i konventionella attityder eller diffus mysticism. Det snäva ekonomiska klimatet drabbar de offentliga verksamheterna och bidrar till att uppamma ökad intolerans och hårdnande metoder på t. ex. det socialpolitiska fältet.

Risken är uppenbar att detta framkallar en reaktion också i inställning till homosexuellas situation. Utvecklingen mot större öppenhet har obestriddligen stagnerat, uttryck för öppna och t. o. m. våldsamma fördomar i det praktiska livet har blivit vanligare. En del yttringar från kyrkliga och frikyrkliga kretsar har haft ytterst olycklig verkan. Sedan den statliga utredningen lades fram har inga initiativ tagits eller aviserats från myndigheter eller politiska instanser för att bekämpa fördomar och diskriminering.

En lika oroande som deprimerande verkan på det sociala klimatet kan noteras i samband med spridningen av immunbristsjukdomen AIDS i en rad industriländer. Frågan om AIDS och spridningen av HTLV3-virus har relevans för långt bredare skikt, och dessutom är stora grupper av homosexuella – främst givetvis kvinnor – inte alls omedelbart berörda av den. Inte mindre har det skett en olycklig parallellställning och identifiering, som hela tiden tenderar koppla samman AIDS och homosexuella. Det sker framför allt i den mer ytliga föreställning, som är spridd ute bland allmänheten samt i massmedia, där en del hysteriska program och artiklar ger mycket obehagliga politiska associationer. Inom samhällsapparaten är attityderna mer blandade och motsägelsefulla. På sina håll finns en upplyst och vetenskaplig hållning, på andra en halvt dold, halvt öppen fördomsfullhet och fientlighet, som när sig och åberopar sig på de primitiva reaktionerna från delar av samhällsopinionen.

I den situation som utvecklats bör riksdagen ta sitt ansvar för att motarbeta de negativa och samhällspolitiskt farliga tendenser som tagit fart. Riksdagen bör söka initiera regering och andra myndigheter till ett program för att rättsligt, socialt och ideologiskt gå till angrepp mot diskriminering och fördomar och för att uppnå likaberättigande för homosexuella på olika områden.

Ett sådant program synes i första hand böra koncentreras kring fyra avsnitt av det samhälleliga livet:

1. lagskydd mot diskriminering av homosexuella,
2. homosexuellas integrering i familjerättsligt hänseende,
3. en bättre utformning av särskilt skolans sexualundervisning,
4. bättre information och klart förstärkta sociala insatser i samband med AIDS-frågan.

Majoriteten i utredningen Homosexuella och samhället har framlagt förslag till grundlagsändringar i syfte att bereda homosexuella legalt skydd mot negativ särbehandling. En sådan grundlagsändring skulle utgöra ett betydelsefullt ställningstagande från statens sida och på sikt få en normgivande betydelse. Det är i nuvarande läge särskilt betydelsefullt, att en sådan reform snarast kan genomföras.

Homosexuella och deras anhöriga har alltför länge väntat på möjligheten att kunna lagreglera sina familjerättsliga förhållanden. Den självklara och naturliga lösningen är, att integrera homosexuella i det redan existerande lagsystemet. Alla de förhållanden familjerättssystemet avser att reglera är desamma för homo- och heterosexuella. Heterosexuellas situation berörs ju heller inte av att också homosexuella inordnas i lagsystemet. I den mån en lagreform skulle möta motstånd, t. ex. i vissa kyrkliga kretsar, utgör detta inget skäl att fördröja den eller uttunna dess innehåll. Man kan här erinra om det hårda motstånd, som en gång mötte ogifta samlevande men som nu i stort sett fullständigt brutits ned. Ett civiliserat samhälle, grundat på moderna medborgarrättsliga principer, kan inte tillåta att en opinion grundad på fördomar och irrationella synsätt får kujonera staten därhän, att den frånträder likställighetsprincipen. Uppstår här ett organiserat sabotage mot en reform (vilket inte entydigt behöver förutsättas, då den kristna opinionen även hyser positiva tendenser), finns alltid den civila verkställigheten att

tillgå. I sista hand kan man för övrigt övergå till att allmänt föreskriva obligatoriskt civiläktenskap. Kyrkans befattning med vigsel blir ju i sadant fall en ren privatsak.

Mot. 1985/86
L212

Sexualundervisningen i skolan har rent allmänt ganska allvarliga brister, både i dess biologiska och i dess sociala del. Materialet är ganska torftigt, ensidigt och konventionellt. Särskilt speglas detta i dess sätt att behandla homosexualitet. Homosexualitet behandlas i regel inte som en parallell variant vid sidan av heterosexualitet utan som en "avvikelse", ofta under avsnitt tillsammans med sådana specifika företeelser som sadism och fetischism. Detta är både en ovetenskaplig framställning och uttryck för en diskriminerande hållning. En av de mest centrala uppgifterna, då det gäller att motverka fördomar, är att ge ungdomen en korrekt bild av relationen homo-/heterosexualitet. Ett lika viktigt syfte är att därjämte ge unga homosexuella en trygghet och ett naturligt självförtroende inför sin sexualitet. En allmän översyn och reformering är sålunda angelägen.

Slutligen måste informationen rörande AIDS förbättras. Det är ganska uppenbart, att rädsla och vanföreställningar hotar uppväcka en negativ attityd mot homosexuella, liksom omotiverade och diskriminerande handlingar. Att riksdagen och socialutskottet inte gav särskild förstärkning åt kurativa och sociala insatser var olyckligt. Det diffusa rättsläget rörande anonymitet vid provtagning samt räckvidden av skyldigheter i samband med misstänkt smitta har negativt påverkat förtroendet för sjukvården. De båda sistnämnda problemen tas upp i särskilda motioner från vpk-ledamöter.

Hemställan

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslås

[1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om lagligt skydd mot diskriminering av homosexuella i enlighet med betänkandet från utredningen Homosexuella och samhället.¹]

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att integrera homosexuella i det familjerättsliga systemet på lika basis,

[3. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till en översyn av skolans sexualundervisning i enlighet med vad som anförts i motionen,²]

[4. att riksdagen uttalar att en förstärkning av den sakliga informationen om problemen kring AIDS är angelägen.³]

Stockholm i januari 1986

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

¹ 1985/86:K210

² 1985/86:Ub209

³ 1985/86:So410